

160 éves jubileum Törökszentmiklóson

2008. szeptember 20-án bensőséges ünnepség keretében emlékeztek meg Törökszentmiklóson a *Lábassy János* által alapított mezőgazdasági gépgyár fennállásának 160 éves évfordulójáról (1. kép).

Lábassy a *gróf Almásy-család* uradalmaiban 1848-ban létesítette kovácsműhelyét, amelyből az országos hírvű gyár fejlődött. Az egykori kovácsmesternek legfontosabb újítása az volt, hogy gyártmányait állandóan fejlesztette, és ezzel a vállalkozásnak sikerült nemcsak a piacon maradni, hanem piaci részesedését is növelni. Fontos újítása volt például az, hogy a gyártott ekéken az ekéfej pontos beállításának szabályozását ún. „facsavar” alkalmazásával oldotta meg. Ahogy a tanyai műhelyt kinőtte, Lábassy Törökszentmiklóásra költözött be, arra a telepre, amely ma a TM Öntöde Kft. telephelye. A gyár széles palettán dolgozott: számos mezőgazdasági géptípust gyártottak. 1927-ben még 70 fő, 1938-ra már 120 fő fizikai munkást foglalkoztattak. A gyárban volt a „Ford-Fordson autorizált magyarországi képviselő” is. 1945 után a gyár a Tiszántúl egyetlen vasöntvényeket előállító üzem volt. Ez időben indult meg itt a mezőgazdasági kisgépgyártás is. A gyárat 1949-ben államosították és Törökszentmiklósi Mezőgazdasági Gépgyár Nemzeti Vállalat néven működött tovább.

A fejlődés azonban nem állt meg. 1959-ben az országban elsőként itt állítottak elő gömbgrafitos öntvényt. 1963-ban az üzemet a Budapesti Mezőgazdasági Gépgyár gyáregységévé alakították és főként talajművelő gépeket, zöldtakarmány-betakarító gépeket és öntvényeket gyártott. Az immár 500 főt foglalkoztató gyár 1965-től – német licencia alapján – megkezdte a rotációs kaszák gyártását. Közben új gyárteleppel bővült a vállalat.

1976-tól a Szolnoki Mezőgép gyáraként működött, és 1978-tól megindult a CLAAS-kooperáció is. Az 1997-es privatizáció nyomán a gyártelep a német CLAAS-cég tulajdonába került, és a további fejlesztések eredményeképpen ma többféle kombájn gyártanak. A régi gyártelepi részen, különálló vállalként működik a TM Öntöde Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

Az ünnepség szakmai előadásai között szerepelt *dr. Fekete Gyula* c. főiskolai ta-

nár előadása a hazai mezőgépgyártás helyzetéről és jövőjéről. Ebben megemlítette, hogy ma mintegy 9500 fő dolgozik a mezőgazdasági gépgyártásban, és 25000-féle gépet gyártanak a piacra. *Pálfi István*, a Lábassy János Ipar- és Gyártörténeti Alapítvány alapítója a gyár fejlődéstörténetét ismertette. Ezen belül kitért arra is, hogy a gyár 1918-tól 1942-ig már részvénytársasági formában működött, és át tudta vészelni az országot ért sokkhatásokat.

Az OMM Öntödei Múzeuma részéről *Millisits Máté* a hazai öntészet fejlődéstörténetéről számolt be a dualizmus korától a törökszentmiklósi gyár fejlődésének tükrében. Az előadásban rámutatott, hogy mennyire kell keresni és óvni a még fellelhető régi műtárgyakat, illetve a még élő egykori dolgozók visszaemlékezéseit.

Sólyom Viktor, a CLAAS Hungária Kft. ügyvezetője rámutatott, hogy az elmúlt 10 év során a cég az ország legnagyobb mezőgépgyártó vállalata lett, a szecskázógépek értékesítésében pl. már 50% a piaci részesedése. A fejlődés várhatóan töretlen marad, hiszen a cég nemcsak a magyar piacra termel.

Érdekes volt *Libor Józsefnek*, a Szolnoki Főiskola docensének ismertetése a szabadalmak szerepéről a Lábassy-féle gyár történetében. A régi szabadalmak egy részét Bécsből kellett beszerezni, mivel a Magyar Szabadalmi Hivatal csak a 19. század végére alakult meg. Lábassy 2 szabadalmat kapott a 19. században, utóda, *Fehér A.* ugyancsak 2 szabadalmi oltalmat nyert el a 20. század elején, majd a későbbiekben – a Budapesti Mezőgazdasági Gépgyár gyáregységéeként – 1, a Szolnoki Mezőgép 1976-1997 közötti időszakában pedig 17 szabadalmi oltalmat nyertek el. E számok is mutatják, hogy a gyár kollektívája mennyire innovatív volt.

1. kép. A jubileumi ünnepség megnyitója

A befejező előadást *dr. Molnár Sándor*, a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium osztályvezetője tartotta a mezőgépgyártás és a gazdaság kapcsolatáról. Rámutatott, hogy a mezőgépgyártás a továbbiakban is fontos gazdasági terület marad.

A konferenciát gyárlátogatás követte. A TM Öntöde Kft. egységeit *Tóth László* igazgató és *Bana István* műszaki vezető mutatta be. Az öntöde 1987 óta önálló, addig a Mezőgéppel szoros kapcsolatban állt (2. kép).

1987-re már túljutottak a gömbgrafitos öntöttvas előállítási kísérleteken, és azóta ezt gyártják üzemszerűen. A gyár 80 fővel dolgozik és évi 500 millió Ft árbevétel ér el. Ennek 25%-a közvetlen exportból adódik. A vállalati eredmény 1-2%. Az öntvényeket igyekeznek megmunkáltan eladni. Az olvasztás 1,5 tonnás indukciós kemencékben történik. Bentonitos nyersformázást és héjformázást használnak. Az öntvényeket szemcseszórással, illetve közsörüléssel (kézi technológia) tisztítják, a különleges öntvényminőség gyártására hőkezelést is alkalmaznak. Egyik kiváló termékük az építőipari állványokhoz gyártott öntött összekapcsoló elem.

A résztvevők ezt követően a CLAAS Hungaria telephelyét látogatták meg, ahol a most gyártott, korszerű gépekkel ismerkedtek.

Az igen tartalmas konferencia és gyárlátogatás a résztvevőkben minden valószínűség szerint komoly nyomot hagyott: egy gyár hosszú fejlődési útjának fázisai mellett a mai termelési és értékesítési feladatokon keresztül a mezőgépgyártás jövőképe felvázolásáig mutatta be a törökszentmiklósi gyár, illetve gyárak helyét és szerepét az adott régióban.

Dr. Klug Ottó

2. kép. A régi Lábassy-féle telephelyen működik ma is az öntöde. Háttérben a régi épületek